

humoristični potopis pisatelja, prevajalca in publicista Branka Gradišnika (na zadnji strani knjige o njem piše, da se je rodil leta 1951 in da je umrl) je tematsko nadaljevanje njegove zbirke tovrstnih knjig pod skupno oznako Strogo zaupno, ki so se do zdaj že dogajale na Siciliji (družinsko), Hrvaškem in Ljubljanskem (družinsko).

Dejansko si nikoli nič ne izmišljam, seveda me pa včasih zanese, kak dogodek dramatično obarvam!«

En kuža v Lizboni, da Judeh ne govorimo

Strogo zaupno na Portugalskem

Branko Gradišnik

Prva knjiga, zbirka 5 poti, 2014, m. v., 398 str., 29,95 €, JAK

Branko Gradišnikovo družino ženina in kariera pripeljala še v Lizbono in tam, kjer ima glavno vlogo jezik (denimo pri poskusu sporazumevanja s portugalsko policijo z uporabo prilagojene francoščine ali pa pri pogovarjanju z portugalsko čistilko, kjer govori slovensko z uporabo besedišča iz *Gospodarja pravega*), pri tem pa njegova pripoved tu in tam preide tudi v bolj resno intonacijo, ko avtor bračca opozarja, da je življenje pot z najnim začetkom in nekoncem. Mimogrede avtor trosi še nevsiljive nasvete za polnejše in bolj zanimivo življenje. Skratka, gre za grenko-sladki humoristični roman iz resničnega življenja, s katerim Gradišnik dosega mojstrstvo velikih svetovnih humoristov – od Twaina, Thurberja – ki jih sam prevaja z enako jezikovno inventivnostjo.

Do zdaj si v svojih potopisih in topografijah popisal dopustovanje, sedaj pa bivanje v že kar nekaj državah. Kje je bilo bivanje najprijetnejše in kje je nudilo najboljše izhodišče za popisovanje humoristich življenj?

Gradišnik: Človek kot polžjo hišico tovari s sabo svoj značaj. Bivanje je povsod enako, če je ta značaj prijeten. Moj je, kot kaže, prijeten, kajti povsod mi je bilo lepo. Seveda veliko zaleže tudi prijetna družba, v mojem primeru je to družina. Obstaja seveda korelacija med prijatnostjo bivanja in nezanimivostjo življenja, zaradi katere se iskreno veselim vsake neprijetnosti. Doslej je v vsaki državi vodilna dežela (če ne upoštevam Slovenije) Portugalska, kjer smo primorani kar trikrat preseliti. Slovaška, kjer smo zdaj, se zdi od vseh dežel prijetejša in samo upam lahko, da se ukrajinska kriza ne bo kar polegala, če bo o čem pisati.

V knjigi *Na Irskem sta, recimo, z ženo Bernardo potovala še v dvoje* – Portugalsko pa se vam je (poleg otrok) pridružil še pes Ferris. Kako ste se odločili za to funkcijo družinskih, s tem pa tudi knjižnih junakov odraščanja v potopisu? Je to predstavljalo problem ali priložnost za izziv?

Gradišnik: Najlaže se delam norca sam iz sebe, do vseh drugih moram izkazovati občutljivost. Bernarda je zelo potrpežljivo bitje, sicer pa ima v mojem življenju vlogo »straight mana« v komičnem paru. Na srečo je tu njena služba, ki mi omogoča silne omejitve v svobodi izraza in izdajanju diplomatskih tajnosti. Teže je živeti v otrokoma, ki ne ljubita šal na svoj račun in sta kot mladoletna najbrž tujsko zaščitena pred literarnim zlorabljanjem. Na srečo je tu še Ferris, ki se pritožuje, če le dobi dovolj jesti.

Tvoji potopisi so avtentični, so torej (pogosto dnevniški) popis tega, kar se ti dogaja. Bralcu se zastavlja vprašanje, koliko je napisano po pametno in koliko po poeziji? Kako se odločate za to? Kako se odločate za to? Kako se odločate za to?

Gradišnik: Dejansko si nikoli nič ne izmišljam, seveda me pa včasih zanese, kak dogodek dramatično obarvam, tako kot počnemo vsi »ob tabornem življenju«. Osebnost sem dovolj pogumen, da ne izrečem ničesar, česar ne mislim, pa tako nor, da bi izrekel vse, kar mislim. Pri potopisih (Irski, Sicilija) se odločam na skrajno skope sprotne zapise, bolj šifre, ki naj bi me pozneje spoprijateljilo se mi je zgodilo (kajti človek je zmožen pozabiti tako rekoč več, kot je

doživel). Pri bolj topografskih delih (*Glava in Rep vojvodine Kranjske, V senci pod zelenim zmajem, En kuža v Lizboni*) črpam iz obširnega sprotnega dnevnika, ki ga sicer pišem iz navade in ne z namenom objave. Odlomke, ki terjajo iskrenost, puščam po možnosti nepredelane, torej kakor sem jih zapisal v sprotni dnevnik. Kjer je poudarek na humornosti, je treba včasih piliti, če želi avtor učinek spontanosti.

Bukla: Humor je morda najbolj prepoznavna skupna značilnost tvojih potopisov. Kako je sploh prišlo do njegove uporabe? Kakšno evolucijo je doživel v dvajsetih letih od tvojega prvega potopisa? Kako so na njegovo uporabo vplivali humoristi, ki si jih tudi prevajal v tem času?

Gradišnik: S tem je pa takole: v mlajših letih sem bil morda sicer intelektualno duhovit, vendar v resnici šomoštovski, suhoparen človek. Ni dovolj imeti samo smisel za humor, treba je humor (vlago, žmohtnost) imeti v sebi – gre za življenjsko radost. Ta se je v meni sprostil šele potem, ko sem zaživel z Bernardo (začenši z letom 1991). Po tistem sem znal na življenjske neprijetnosti gledati z optimizmom, dobrodušno. Med prevajanimi humoristi so sami taki, ki sem jih bral že v otroštvu. A več humorja mi je dal, recimo, moj še živi stric Branko iz Maribora. Odloča dobrodušnost, brez nje je vse skupaj spakovanje ali celo hudobija.

Bukla: Kateri od angleško pišočin humoristov ti je morda vzor pri tvojem humorističnem pisanju? Parafraza naslova knjige *Trije možje v čolnu*, da o psu niti ne govorimo bi lahko pomenila, da je to morda Jerome Klapka Jerome?

Gradišnik: Mislim, da sem neke napisal, naj si ljudje, ki ne utegnejo brati mojih knjig, vzamejo njegove *Tri možje v čolnu*. Seveda ga moje pisanje ne dosega, je pa treba upoštevati, da je imel to prednost, da se je prej rodil in je torej lahko oral ledino. Dober humorist ne bo ponavljal tujih in starih štosov. Jeromu glede tega ni bilo treba paziti. Oziroma vsaj v *Treh možeh v čolnu* ne – pozneje pa mu ni bilo lahko, kajti ves čas mu je grozilo, da bo ponavljal sam sebe. Na srečo se humoristi starajo in s tem vznikajo novi šizeji.

Bukla: Drži, ravno v knjigi *En kuža v Lizboni, da o Judeh ne govorimo* je poleg vsakodnevnih (potopisnih) pripetljajev kar nekaj prostora namenjenega tudi življenju nasploh, tudi njegovim trpkostim. Ob tem sem dobil občutek, da skušajo tvoji potopisi biti vse bolj tudi učbeniki življenja – ali pa se ti vanje pač samodejno vpisuje tudi tisto, s čimer se tedaj morda ukvarjaš v vsakdanjem ali prevajalskem življenju?

Gradišnik: Soljenje pameti mi je bilo od nekdaj v slast in razvado. Razlika je morda samo v tem, da zdaj morda res premorem nekaj soli.

Bukla: V zadnjem času bivaš na Slovaškem, v Bratislavi. Se morda čez nekaj let lahko nadejamo tudi knjige od tam? So tvoji potopisi morda del projekta, kako življenje preliti v izvrstno literaturo? Lahko morda še kaj poveš o svojih nadaljnjih projektih?

Gradišnik: Že skoraj trideset let se držim zaobljube, da se ne bom nič izmišljeval. Najraje torej sploh ne bi pisal, a žal se v prvi polovici življenja nisem izučil za noben spodoben poklic. Tako zdaj pišem pač o realnih rečeh, ki mi jih je mar. Glede Slovaške bom še videl, ali si jo bom kaj privoščil (kajti zelo lepo so me sprejeli, med drugim objavljajo moje reči v bratislavski *Pravdi*). Nič, mogoče samo objavim svojo knjigo o Sloveniji, pač z nekaj nomenklaturnimi popravki, toliko da se bo nanašala na Slovaško. Saj itak ves svet zamenjuje ti deželi. Ne vem samo, zakaj se nad to »neprepoznavnostjo« pritožujemo. Saj je menda ja super, da lahko človek tujcu, ki strmi nad, recimo, prodajo Mercatorja, pojasni: »Ah, ne, to ste zamešali – to je bilo na Slovaškem!«

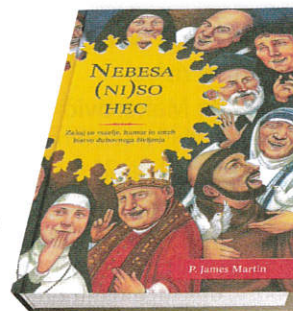
Branko Gradišnik

Nebesa (ni)so hec

Zakaj so veselje, humor in smeh bistvo duhovnega življenja

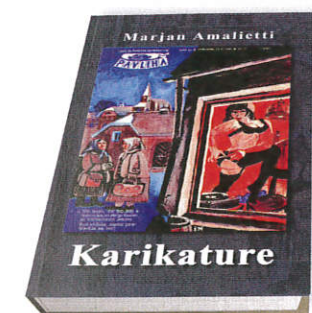
James Martin

prevod: Klementina Logar
Družina, 2014, t. v., 247 str., 24,90 €

James Martin, ki, tako kot aktualni papež Frančišek I., prihaja iz reda jezuitov, želi na glavo postaviti splošno prepričanje, da je vera nekaj dolgočasnega, resnobnega ali celo duhomornega. V inovativni knjigi z naslovom, ki posredno dokazuje obstoj nebes, sicer ne najde velike kopice zabavnih prilik iz *Svete pisma*, zato pa jih odkriva v citatih, praksah in anekdotah kristjanov iz vseh poznejših dob. Osrednji pomen Martinovega veselega evangelija je odkrivanje življenjske radosti ter humoristich prilik iskanja Boga, ob čemer postreže z marsikatero parabelo iz različnih krščanskih tradicij. Celotno v Materi Tereziji najde komedijantko in mimo grede navrže kak vic o pokojnih papežih, saj, kot pravi, »humor nas opominja, da nimamo vseh niti v svojih rokah«. > ŽIGA VALETIČ

... odkrivanje življenjske radosti ter humoristich prilik iskanja Boga ...

Karikature

Marjan Amalietti
Amalietti & Amalietti,
2014, m. v., 130 str., 21 €

Eden od vidnejših slovenskih karikaturistov, ki so imeli možnost ustvarjati pod okvirom nekdanjega humorističnega lista *Pavlihe*, je bil tudi Marjan Amalietti (1923–1988). Knjiga s preprostim naslovom *Karikature* prinaša pregled njegovega risanja v letih 1959, 1962, 1971 in 1972, poleg tega pa izčrpno spremno besedo, ki jo je pripravil Amaliettov sin Peter, dolgoletni založnik in pisatelj. Besedilo se naslanja na strokovne zapise umetnostnega zgodovinarja Damirja Globočnika in na pripoved Bogdana Novaka, zadnjega urednika *Pavlihe*; tudi v tem delu najdemo Amaliettijeve naslovnice in številne smešnice, ki kot specifična likovna zvrst tudi danes opremljajo večino časopisov in revij – na ramenih pionirjev. > ŽIGA VALETIČ

Nesojeni kavboji

Martin Ramoveš Band
Forum in Radio Študent, zbirka O,
2014, m. v., 78 str.,
priložena zgoščenka, 12 €, JAK

Nesojeni kavboji so mini inovacija – glasbeni album v stripu oziroma neke vrste literarni videospot. Knjigi je priložen album primarnega rocka in blue-ja (bobni, dve električni in bas kitara, orglice, klaviature), ki pridobi dodatno surovost, če glasbo zraven tudi gledamo oziroma beremo. V vlogi avtorja besedil in črno-belih risb nastopa večkratno nadarjeni Martin Ramoveš, zato iz izdelka veje prepričljiva in skladna avtorska nota. Čeprav deset zgodb ne upodablja generacije današnjih mlajših odraslih, se skozi bizarne podobe in trpke verze kažejo ravno izglede, kot jih v ironični sedanosti mnogi vidijo za svojo prihodnost. Nov umetniški presežek iz Stripburgerjevih logov. > ŽIGA VALETIČ

Začetki evropskega feljtonskega romana

Norbert Bachleitner

prevod: Katarina Bogataj Gradišnik
Znanstvena založba Filozofske fakultete,
in Alma Mater Europaea,
2014, m. v., 190 str., 19,90 €

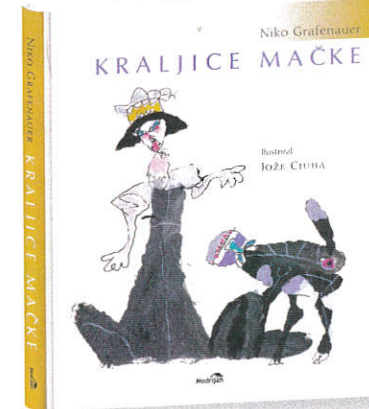
Z razmahom časopisja v začetku 19. stoletja je svojo pomembno vlogo v njem dobilo tudi objavljane literature, največkrat t. i. feljtonskih romanov, ki so izhajali v nadaljevanjih in bili pisani posebej za ta medij. To je imelo svoje prednosti (hitrost objave), pa tudi pomanjkljivosti (nedoslednost besedila zaradi te hitrosti). Pričujoča monografija dunajskega profesorja primerjalne književnosti prinaša sistematičen pregled začetkov tega žanra ter njegovo literarnoteoretično in praktično opredelitev v Evropi do začetka prve svetovne vojne. Takim objavam svojih del se niso odrekli niti znani svetovni pisatelji, kot sta bila, denimo, tudi Dickens in Dostojevski. V dodatku k osnovnemu besedilu pa je Miran Hladnik, profesor slovenske književnosti na ljubljanski Filozofski fakulteti, opredelil še začetek in pojavljanje feljtonov v slovenskem časopisju v taistem obdobju, pri čemer je vanj vključil tudi izseljenke liste. Poročilo o času, ko so nadaljevanja romanov ljudi utrjevala v nakupovanju dnevnega časopisja. > SAMO RUGELJ

Knjiga s preprostim naslovom *Karikature* prinaša pregled njegovega risanja v letih 1959, 1962, 1971 in 1972, poleg tega pa izčrpno spremno besedo, ki jo je pripravil Amaliettov sin Peter, dolgoletni založnik in pisatelj. Besedilo se naslanja na strokovne zapise umetnostnega zgodovinarja Damirja Globočnika in na pripoved Bogdana Novaka, zadnjega urednika *Pavlihe*; tudi v tem delu najdemo Amaliettijeve naslovnice in številne smešnice, ki kot specifična likovna zvrst tudi danes opremljajo večino časopisov in revij – na ramenih pionirjev. > ŽIGA VALETIČ

Niko Grafenauer KRALJICE MAČKE

Ilustriral
Jože Ciuha

trda vezava, 112 strani
23,40 €

Fotograf iz Auschwitza

Luca Crippa, Maurizio Onnis

prevod: Andrej Turk

Družina, 2014, m. v., 243 str., 22,90 €

Resnična zgodba 23-letnega Poljaka Wilhelma Brasseja, ki je v Auschwitzu preživel pet let in ostal živ le zaradi svojega fotografskega znanja. Nemci so namreč kmalu ugotovili, da bi jim njegovo znanje retuširanja prišlo prav v taboriščni identifikacijski službi. Brasse postane priča grozot taboriščnega življenja. Med letoma 1940 in 1945 nastane 50.000 fotografij jetnikov, pa tudi SS-ovcev in srhljivih medicinskih eksperimentov doktorja Mengeleja. Čeprav postane temnica za Brasseja nekakšno zatočišče pred grozljivim zunanjim svetom, se kmalu zave, da je videl preveč, da bi lahko ostal le nema priča doživetega. Svet mora izvedeti. Začne sodelovati v akcijah podtalne organizacije jetnikov, ob osvoboditvi zaveznikov pa poskrbi, da večina fotografij ostane nedotaknjenih. Znanje, zaradi katerega ostane živ, po osvoboditvi za vedno opusti. Pretresljivo branje je pospremljeno tudi s fotografijami iz Brassejevega arhiva. > KRISTINA SLUGA

Tekma za življenje

Ruth E. Heidrich
prevod: Svetlana Kodrič
Planet, 2014, m. v., 206 str., 23,95 €

Ko so dr. Ruth Heidrich sredi njenih štiridesetih let odkrili raka na dojki, je bila ob tem šokirana, saj se je štela za aktivno in športno žensko (tekla je tudi maratone) z dobrimi geni (njeni bližnji predniki so doživeli tudi po devetdeset let). Kmalu po tem je v časopisu opazila oglas, ki je pozival k sodelovanju pri izvajanju študije o ugotavljanju koristi prehrane pri zdravljenju raka. To jo je spodbudilo, da je povsem zamenjala koncept svojega prehranjevanja, postala je namreč veganka, hkrati pa se je začela ukvarjati z ekstremnimi vztrajnostnimi preizkušnjami, kot je triatlon, v katerem je potem dosegla izjemne uspehe. Bolezen kot razlog za spremembo življenjskega sloga. > SAMO RUGELJ

Zbirka Počutim se dobro

prevod: Ana Malovrh, Jerneja T. Kastelic
DZS, 2014, m. v., 96 str., 6,99 €/knjigo

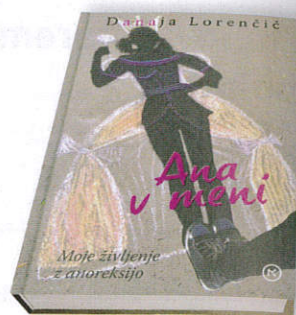
V predpoletnih dneh so izšli trije novi priročniki, namenjeni vsem, ki v tem hitrem življenjskem tempu želijo izboljšati svoje počutje. V prvem, *Lahka, zdrava in okusna prehrana*, vam strokovnjaki podajajo nasvete za prehranjevanje z manj maščob ter recepte za živili, ki pospešujejo njihovo izgorevanje. Tako vaše hujšanje ne bo nočna mora, pač pa bo čedalje bolj okusno in preprosto. V drugem, *Tek za dobro počutje*, avtorji nagovarjajo tako začetnike in povratnike kakor tudi izkušene tekače. Na izviren način svetujejo, kje poiskati motivacijo, kako pravilno trenirati in kako temu prilagoditi uravnoteženo prehrano. V tretjem priročniku, *Trening za trebuh, noge in zadnjico* pa so zbrani praktični nasveti, ki vam skozi ilustrirane vaje za oblikovanje telesa pomagajo ostati vitki in vitalni. Trije priročniki z enim sporočilom – trening in uravnotežena prehrana sta temelja zdravja in dobrega počutja. > NINA GUGLETA

Ana v meni

Moje življenje z anoreksijo
Danaja Lorenčič
Mladinska knjiga, zbirka Upanje,
2014, t. v., 211 str., 19,95 €

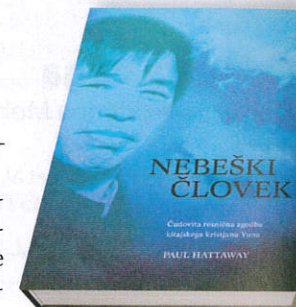
To je avtobiografska izpoved o motnjah hranjenja, o trpljenju, ki ga prinaša uničujoča dvojina Danaja-anoreksija, o iskanju sebe v svetu in počasni poti iz pekla navzgor skozi psihoterapijo in ljubeče odnose. V spremni besedi dr. Vesna Vuk Godina poudarja, da ne gre samo za posamično zgodbo, pač pa za skoraj epidemične razsežnosti te uničujoče bolezni. Anoreksija ubija! V ozadju je kapital, ki se je še posebej izkazal v trženju individualnih potreb. Kot pravi avtorica spremne besede: »Kroznik in tehničarica povesta o svobodi in nesvobodi sodobnih zahodnjakinj več kot vse politične in feministične analize skupaj.« Ta pretresljivo iskrena osebna izpoved mora najti svojo pot predvsem med mlade bralce, pa tudi njihove starše in učitelje. > SABINA BURKELJCA

Nebeški človek

Paul Hattaway
prevod: Janko Žagar
Družina, 2014, m. v., 330 str., 24,90 €

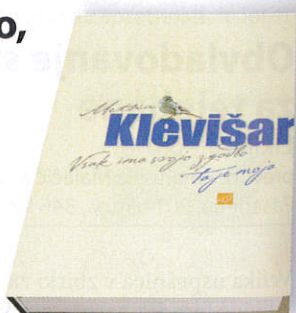
Marsikateri zahodnjak misli, da krščanstvo na Kitajskem nima večjega pomena, a to, kot opozarja tudi avtor knjige, še zdaleč ni res: tako kot Kitajska vse bolj širi svoje gospodarske niti na Zahod, se podobno prepričljivo med Kitajci širi krščanski nauk. In prav »brat Yun«, kot kitajski verniki kličejo svojega velikega vzornika, je eden tistih ljudi, ki imajo pri širjenju omenjene vere na Kitajskem ključno vlogo. Yun, ki je ob nekem policijskem zaslišanju, na vprašanje, kje prebiva, preprosto odgovoril, da »v nebesih« – od tod njegov vzdevek »nebeški človek« –, prihaja iz revne družine, kjer pogosto niso imeli kaj dati v usta. A prav vera, razlaga Yun, je tako njemu kot njegovim domačim vračala upanje in jim dajala smisel življenja. Ganljiva pripoved o človeku, ki ni klonil niti med številnimi mučenji pod komunističnim režimom, je prepredena z Yunovimi razmišljanji in nauki, pričevanja Yunove žene Deling, enako goreče vernice, kot je bil njen mož, pa daje knjigi še večjo dokumentarno vrednost. > VESNA SIVEC POLJANŠEK

Vsak ima svojo zgodbo, ta je moja

Metka Klevišar
Celjska Mohorjeva družba,
2014, m. v., 143 str., 15 €

Klevišarjevo mnogi poznajo kot izjemno strokovno, pa tudi čutečo zdravnico, ki je vse do upokojitve skrbela za težke bolnike na Onkološkem inštitutu. Ledino je orala na mnogih področjih; bila je med snovalci slovenske Karitas, ustanoviteljica gibanja Hospic in med prvimi, ki so pri nas pisali o pomembnosti paliativne oskrbe. Njeno novo delo je razdeljeno v tri sklope: v prvem se spominja dogodkov, ki so zaznamovali njeno življenje, v drugem objavlja dnevniške zapiske, ki so nastali pred njeno upokojitvijo in v katerih se spominja svojih pacientov ali njihovih svojcev, zadnji del pa obsegajo prispevki, ki jih je objavljala v *Družini*. Njene pronicljive misli, o tem, kako znati živeti sam s sabo, ali o tem, kako večina zdravnikov ne čuje sprejeti, da nastopi čas, ko medicina odpove in ostane samo topla človeška dlan, so kako aktualne še danes. > KRISTINA SLUGA

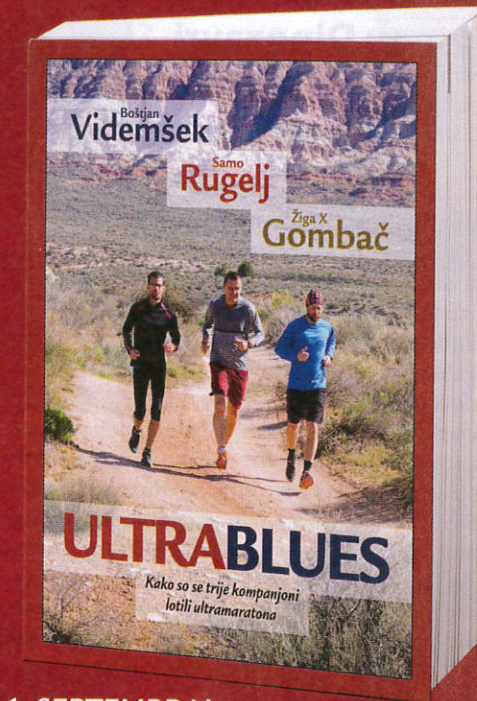
»Vzpodbujanje navdušenja nad knjigo se nam v Društvu slovenskih založnikov zdi izjemno pomembno poslanstvo. Velik obisk na Noči knjigarn v Ljubljani lepo kaže na to, da smo vsi željni tovrstnih dogodkov in je hkrati vzpodbuda, da gremo naprej v organizacijo Noči knjigarn tudi v drugih mestih.« Maruša Kmet, predsednica Društva slovenskih založnikov

»Vesel me, da so knjigarne v centru Ljubljane na Noč knjigarn oživele in da smo založniki in knjigotržci združili moči. Mnoge je privabil bogat program, ki je potekal v knjigarnah in marsikdo ni spregledal ponudbe knjig, ki je valila s pestrostjo in ugodnimi cenami.« Helena Kraljič, Založba Morfem

»Knjigarne so bile, so in bodo temeljni hram knjige. So glavno stičišče med kupci knjig in knjigami. So prostor, kjer se ljubitelji knjig srečujemo z vsebino - vsebino v samih knjigah in dodatnimi vsebinami, ki knjige spremljajo. Zato sem izredno vesel, da smo uspeli organizirati dogodek Noč knjigarn in v knjigarne privabiti tako veliko število obiskovalcev. Še več, veliko zadovoljstvo obiskovalcev in tudi kar nekaj kupljenih knjig nam dajejo potrditev in motivacijo, da je dogodek pravi, da ljudje pozitivno sprejemajo dogodke, ki ponujajo zanimivo vsebino, in da ga moramo naslednje leto ponoviti in razširiti še na ostala slovenska mesta. Vse zahvale pri dogodku pa gredo vodji organizacijskega odbora Heleni Kraljič, ki je bila glavni motor priprave dogodka.« Matjaž Vračko, Mladinska knjiga založba

IZIDE 1. SEPTEMBRA!

Trije možje. Trije pisci. Trije tekači. Trije obsedeni. Trije bralci. Trije značaji. Tri življenske poti. Ma skupne zgodovine, a zajeten kupček skupnih točk. In en osem mesecev dolga skupna dogodivščina, ki je krizna poročevalca (in »nogometša«), publicista (in hribolazca) ter mladinskega pisatelja (in boksarja), iz zagrizenih individualistov skušala spremeniti v kompanjone in ekipo.

Boštjan Videmšek

Samo Rugelj

Žiga X Gombač

Redna cena: 24,90 € • Obseg: 480 strani

PREDNAROČNIŠKA CENA

do 31. avgusta: 20 €
(poštšina vključena)!

»Boštjan, Samo, Žiga – 'ultraši', vendar nikakor 'bluzerji'. Globoko spoštovanje do železne volje, dosežka in do odličnega zapisa. Knjiga mi je bila v užitek in mi je vlila energije, da se kot tekač – rekreativec še močneje potrudim.«

– Jure Košir, smučarski šampion

Prednaročila sprejemamo na: bukla@umco.si • urednistvo@umco.si
01/520 18 39 • 041/670 666 • www.bukla.si